

การเคลื่อนไหวของประชาสังคม ในเมืองเชียงใหม่ต่อประเด็นปัญหา ที่เกิดจากความเป็นเมืองระหว่าง ปี พ.ศ. 2540 - 2551

Social Movements in Chiang Mai Against
Problems from Urbanization During 1997-2008

กานต์ชนก ประกาศวุฒิสาร
Kanchanok Prakasvuthisarn

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นการทำความเข้าใจต่อการเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง โดยสนใจศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2551 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นและ/หรือตรวจสอบการทำงานของภาครัฐอย่างกว้างขวาง การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์คือ เพื่อศึกษาความเป็นเมืองที่เกิดขึ้นในเขตเมืองเชียงใหม่ ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมือง และเพื่อศึกษาพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคม 5 กลุ่มคือ องค์กรกลุ่มเพื่อนร่วมงาน (POP) ภาคคนอีกเจียงใหม่ ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ เชียงใหม่ ชาวบ้านวัดเกต และชุมชนสุเทพ

ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาที่มุ่งเน้นให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลาง ส่วนภูมิภาค ทำให้เกิดภาวะความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ โดยสามารถแบ่งได้เป็น 3 ลักษณะคือ 1) ความเป็นเมืองเชิงพื้นที่ ดังจะเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการใช้ที่ดินในเขตเมืองอย่างชัดเจน โดยเฉพาะความหนาแน่นของพื้นที่อยู่อาศัยและการกระจายตัวของพื้นที่พาณิชยกรรม อาคารสูงกระจุกตัวอยู่ทั่วไป มีสิ่งปลูกสร้างต่างๆ อย่างไร้ระเบียบ และการเพิ่มขึ้นราคาที่ดินในเขตเมือง 2) ความเป็นเมืองเชิงสังคม กล่าวคือ มีการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรและความหนาแน่น ตลอดจนการเพิ่มขึ้นของรายได้ต่อปีของประชากร และ 3) ความเป็นเมืองเชิงการเมือง ซึ่งเกิดจากนโยบายทั้งจากภาครัฐส่วนกลางและจากหน่วยงานท้องถิ่น ขณะเดียวกันความเป็นเมืองดังกล่าวก็นำมาสู่ปัญหาของความเป็นเมือง กล่าวคือ ปัญหาจากการกำหนดนโยบายของภาครัฐโดยขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน ปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ปัญหาช่องว่างทางวัฒนธรรม ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

สำหรับการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนั้นมีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน คือ เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ให้เป็นไปอย่างมีทิศทางที่ชัดเจนและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยการมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลโครงการการพัฒนาต่างๆ อย่างโปร่งใส ชัดเจน มีส่วนร่วมในการนำเสนอข้อเสนอนะและร่วมตัดสินใจ ซึ่งกลุ่มประชาสังคมส่วนใหญ่จะทำงานในลักษณะยืดหยุ่นและเป็นการทำงานในลักษณะของอาสาสมัคร หากแต่สามารถที่จะตรวจสอบ ผลักดัน และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในเมืองเชียงใหม่ ร่วมกับการสร้างจิตสำนึกร่วมของคนที่อยู่อาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่และเด็กเยาวชนรุ่นหลัง

คำสำคัญ: เชียงใหม่ การเคลื่อนไหวของประชาสังคม ความเป็นเมือง กลุ่มประชาสังคม

Abstract

This paper is designed to gain an understanding of social movements in Chiang Mai city and its effect on urbanization during the period 1997 – 2008, in which the people began to have stronger roles in local development and/or greater ability to monitor the work of government agencies. The objectives of this study are to examine urbanization in Chiang Mai from social, economic and political perspectives, as well as to study problems of urbanization. An additional objective is to study the pattern of social movements in Chiang Mai city and its effects on urbanization. This study examines 5 social groups: the People's Organization for Participation (POP), Pakee Khon Hug Chiang Mai, the Chiang Mai Sunday Cycling Club (CSCC), Wat Kate villagers and the Suthep community.

The study shows that urbanization in Chiang Mai has resulted from the national policy for promoting Chiang Mai province as a regional center. Urbanization in Chiang Mai can be divided into 3 types: spatial urbanization, social urbanization and other urbanization. Spatial urbanization shows a clear change in land use, especially the development in dense residential and commercial districts, the spread of tall buildings throughout the city, disorganized construction of various types and the increasing cost of land in the downtown areas. Social urbanization entails population growth and population density as a result of government policies at both the central and local levels. At the same time, urbanization can bring problems such as imposing government policies without sufficient public participation, environmental deterioration, cultural

lag and economic inequality.

In studying the movement of social groups, it was found that all sample groups had the same working goal of building people's participation in developing Chiang Mai in a clear direction and in correspondence with public demands. This role must entail detailed, in-depth knowledge of pertinent development programs, as well as sharing in proposing recommendations and the decision-making process. For the most part, the sample groups work in a flexible manner and carry out their work on a voluntary basis. They need only to encourage people to solve problems that arise from development in Chiang Mai city, as well as forge a shared awareness of urbanization among people that live in the area to include the younger generation.

Keywords: Chiang Mai, social movements, social groups, urbanization

บทนำ

ในสภาวะที่ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี นำมาสู่การขยายตัวของเมืองจากเมืองศูนย์กลาง อย่างกรุงเทพมหานครไปยังพื้นที่ในส่วนภูมิภาค เช่นเดียวกับจังหวัด เชียงใหม่ ซึ่งถือว่าเป็นจังหวัดที่มีความเจริญรองจากกรุงเทพมหานคร และมีการขยายตัวของธุรกิจต่างๆ มีการหลั่งไหลของประชากรเข้ามา อาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก รวมไปถึงเป็นแหล่งรวมของสถาบันการศึกษา มากมาย กล่าวได้ว่า การขยายตัวของเมืองทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทั้งทางกายภาพของพื้นที่ เช่น การขยายเมืองออกไปสู่ชนบท การเพิ่มขึ้นของเส้นทางการคมนาคม การเพิ่มของจำนวนประชากร รวมไปถึง การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม และชีวิตความเป็นอยู่ของประชากร ดังที่ ดารณี ถวิลพิพัฒน์กุล (2539) กล่าวว่า กระบวนการเป็นเมือง (Urbanization) สามารถมองได้หลายแง่มุม โดยทั่วไปในสายตาของนัก ประชากรศาสตร์ กระบวนการเป็นเมือง หมายถึง สัดส่วนที่เปลี่ยนแปลง ไปของประชากรที่อยู่ในพื้นที่ที่เรียกว่า เมือง (Urban หรือ City) แต่ เมืองมีความหมายได้หลายอย่าง เช่น เมือง อาจจะหมายถึง กลุ่ม ของอาคารที่ค่อนข้างถาวร ซึ่งอยู่รวมกันอย่างหนาแน่น หรือเป็นอาณา บริเวณที่ประชากรมีอำนาจปกครองตนเอง นั่นคือ มีรัฐบาลท้องถิ่นหรือ เทศบาลเมือง นอกจากนี้ในฐานะที่เป็นระบบสังคม เมืองถือได้ว่าเป็น ชุมชนขนาดใหญ่ที่มีความซับซ้อนของโครงสร้าง และหน้าที่ของชุมชน ทางด้านการผลิต การบริโภค ตลอดจนการกระจายสินค้าและบริการ การอบรมสมาชิกใหม่ให้รู้ระเบียบสังคม การมีส่วนร่วมในสังคม การ ควบคุมทางสังคม และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันระหว่างสมาชิก

อย่างไรก็ดี นับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529) ที่ได้กำหนดให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมือง หลักของภาคเหนือ ทำให้จังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองหนึ่งที่มีการขยาย

ตัวอย่างรวดเร็วเมืองหนึ่งของประเทศ เกิดการลงทุนทั้งภาครัฐและเอกชน ธุรกิจท่องเที่ยวได้รับการส่งเสริมอย่างกว้างขวาง ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวจากทั้งภายในและภายนอกประเทศหลั่งไหลมาเยือนเชียงใหม่มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งกลายเป็นแหล่งรวมของความเจริญด้านต่างๆ ตลอดจนเกิดการกระจุกตัวของระบบเศรษฐกิจของจังหวัด เช่น การจัดงานมหกรรมพืชสวนโลกเฉลิมพระเกียรติฯ ราชพฤกษ์ ตลาดนัดถนนคนเดินทุกวันอาทิตย์ เป็นต้น ขณะเดียวกันในภาคอุตสาหกรรมพบว่า มีโรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ ทั้งขนาดย่อมและขนาดใหญ่เกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก เช่น โรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตร โรงงานผลิตสินค้าต่างๆ และมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือขึ้นบริเวณรอยต่อระหว่างจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดลำพูน การเติบโตทางด้านเศรษฐกิจ สังคมดังกล่าว นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงของจังหวัดเชียงใหม่ในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการเพิ่มจำนวนขึ้นของประชากรที่เกิดจากการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานและค้าขายในเขตเมือง ยานพาหนะประเภทต่างๆ อาคารร้านค้า ศูนย์สรรพสินค้า โรงงานอุตสาหกรรม บ้านจัดสรรและอาคารชุด สนามกอล์ฟ แหล่งชุมชนแออัด ชยะ ปัญหามลพิษและสิ่งแวดล้อม (สัมพันธ์ ไชยะ, 2536) นอกจากนี้ สิ่งที่เห็นได้ชัดคือ การเปลี่ยนแปลงเชิงพื้นที่ โดยจะเห็นได้จากความเจริญอย่างรวดเร็วในพื้นที่ภายในตัวเมืองเชียงใหม่ ดังเช่น ถนนนิมมานเหมินท์ พบว่า มีการขยายตัวของบริษัทห้างร้านต่างๆ รวมทั้งธุรกิจที่พักอาศัยอย่างเห็นได้ชัด ผลที่ตามมาคือราคาที่ดินในย่านถนนนิมมานเหมินท์จึงกลายเป็นย่านที่มีราคาแพงมากย่านหนึ่งของเมืองเชียงใหม่ และจากผลพวงของการเปิดให้มีการค้าเสรี ทำให้มีบริษัทข้ามชาติมากมายหลั่งไหลมาลงทุน และสามารถเติบโตได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้างสรรพสินค้า และร้านสะดวกซื้อต่างๆ ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนชาวเชียงใหม่เป็นอย่างมาก เช่น เทสโก้ โลตัส หรือเซเว่นอีเลฟเว่น เป็นต้น

นอกจากนี้อาจกล่าวได้ว่านโยบายของรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินการเพื่อแก้ไขวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศในปี พ.ศ. 2540 ด้วยการกระตุ้นเศรษฐกิจผ่านการเปลี่ยนแปลงแนวนโยบายการคลัง เช่น การใช้มาตรการกึ่งการคลัง การใช้เงินนอกงบประมาณผ่านกองทุนและเงินทุนหมุนเวียนนอกงบประมาณ การเพิ่มสัดส่วนของงบกลางกว่าเท่าตัวจากในอดีต ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อสนองตอบนโยบายทางการเมือง การริเริ่มจัดสรรงบประมาณให้กับผู้ว่าราชการจังหวัดตามแนวคิดการพัฒนาจังหวัดแบบบูรณาการ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการเบิกจ่ายงบประมาณและบริการงานภาครัฐ เป็นต้น (สมชัย จิตสุชน, 2549) ได้นำมาสู่การผลักดันโครงการ **Mega Project** ต่างๆ ในจังหวัดเชียงใหม่ด้วยงบประมาณหลายพันล้านบาท โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยว กล่าวคือโครงการพัฒนาท่าอากาศยานเชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการบินในภูมิภาค หรือ **Aviation Hub** โครงการสร้างเชียงใหม่ให้เป็น **Hub** ทางด้านการท่องเที่ยวทั้งด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ประเภทต่างๆ ดังจะเห็นได้จากการสร้างไนท์ซาฟารี โครงการปรับปรุงถนนวัฒนธรรมสายเชียงใหม่-สันกำแพง ซึ่งทำให้มีการเติบโตของธุรกิจโรงแรม และที่พักอาศัยเป็นจำนวนมาก เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวในทุกๆ ด้านให้สามารถไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อของเชียงใหม่ได้ง่ายและสะดวกมากขึ้น ตลอดจนเกิดหน่วยธุรกิจใหม่ที่ขยายตัวจากเมืองหลวงออกมาสู่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้เกิดการจ้างงานที่มากขึ้น เกิดการย้ายถิ่นฐานของประชากรมากขึ้น เมืองเชียงใหม่จึงเติบโตอย่างรวดเร็ว และนำมาซึ่งปัญหาด้านต่างๆ มากมาย

การเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองเชียงใหม่ได้สร้างปัญหาที่มักจะตามมากับความเป็นเมืองอย่างมากมาย โดยอาจแบ่งเป็นปัญหาในด้านต่างๆ ได้แก่ (เสน่ห์ ญาณสาร, 2547)

1. ปัญหาทางสังคม เช่น ปัญหาการอพยพเคลื่อนย้าย ซึ่งอาจ

มีการเคลื่อนย้ายของประชากรจากชนบทเข้าสู่เมือง และจากเมืองอื่นๆ เข้าสู่เมืองใดเมืองหนึ่ง หรือการเคลื่อนย้ายของประชากรภายในเมืองนั้นๆ เอง ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก และแหล่งเสื่อมโทรม

2. ปัญหาทางเศรษฐกิจ เช่น ปัญหาอัตราการว่างงานสูงขึ้น ปัญหาค่าใช้จ่ายในการจัดเตรียมบริการและสาธารณูปโภคต่างๆ ที่สูงขึ้น
3. ปัญหาทางการเมือง เช่น ปัญหาการบริหารหรือการปกครองที่ยุ่งยาก ปัญหาการใช้หรือการปฏิบัติตามนโยบายและแผนที่กำหนดไว้ ปัญหาการวางแผนและการจัดการการใช้ที่ดิน เป็นต้น
4. ปัญหาทางด้านมนุษยชาติ เช่น ปัญหาคุณภาพชีวิตในเมืองที่เลวลง ปัญหาสุขภาพหรือความสวยงามของเมืองที่ลดน้อยลง
5. ปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหามลภาวะทางอากาศ น้ำ และเสียงที่มากและรุนแรงขึ้น ปัญหาน้ำท่วมและการระบายน้ำ ปัญหาขยะมูลฝอยและกากของเสีย หรือสิ่งปฏิกูลต่างๆ ปัญหาความเสื่อมโทรมของเมือง

สำหรับปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับเมืองเชียงใหม่ กล่าวได้ว่า ล้วนเป็นผลกระทบจากการเจริญเติบโตของเมืองแทบทั้งสิ้น โดยเริ่มตั้งแต่การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอเมืองเชียงใหม่ ซึ่งหลั่งไหลมาจากทั้งต่างจังหวัดและต่างอำเภอ เพื่อเข้ามาทำงานในตัวเมือง ทำให้เมืองเชียงใหม่ต้องเผชิญกับปัญหารถติดและนำไปสู่แนวความคิดในการขยายถนน เกิดการตัดถนนไม่เพื่อขยายถนนให้สามารถรองรับการเพิ่มขึ้นของปริมาณรถยนต์พาหนะ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อเทศบาลเมืองเชียงใหม่ ต้องการดำเนินโครงการการขยายถนนและการ

กำหนดเขตประเภทการใช้ที่ดิน ก่อให้เกิดการคัดค้านจากประชาชนรวมไปถึงหน่วยงานต่างๆ จำนวนมากต่อโครงการดังกล่าว โดยได้ทำป้ายผ้าติดไว้ตามถนนสายต่างๆ แสดงออกถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการของเทศบาลเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนการดำเนินโครงการก่อสร้างสะพานยกระดับขึ้นในหลายๆ แห่งของเมืองเชียงใหม่ โดยเริ่มต้นในปี พ.ศ. 2543 ทว่ามีประชาชนจำนวนมากไม่เห็นด้วยกับการสร้างสะพานยกระดับ เพราะเป็นการทำลายทัศนียภาพอันสวยงามของเมืองเชียงใหม่

นอกจากนี้ ผลกระทบสำคัญที่ตามมาคือ มลภาวะทางอากาศ ปัญหาฝุ่นควันกลายเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการจัดการอย่างเร่งด่วน ดังแสดงในรายงานการวิจัยของ รศ. ดร. อุษณีย์ วิณิชเขตคำณวน (www.geocities.com/cm2546/cm7.html (21 มกราคม 2552)) พบว่าในปี พ.ศ. 2541 ฝุ่นละออยขนาด PM 2.5 และ PM 10 ในฤดูแล้งบางจุดของเมืองเชียงใหม่มีค่าสูงกว่ามาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมในระดับสากลถึง 4 เท่า เช่น ตลาดวโรรส มี PM 2.5 สูงถึง 265.3 ไมครอน ในขณะที่ค่ามาตรฐานสหรัฐกำหนดค่าไม่เกิน 65 ไมครอนต่อลูกบาศก์เมตร อนุภาคเล็กๆ นี้ สามารถเข้าไปถึงปอดชั้นในสุดของมนุษย์และเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่อสุขภาพ สาเหตุหลักของปัญหา คือ การเผาไม่ว่าจะเป็นการเผาขยะหรือเศษใบไม้เผาป่าหรือไร่ นา การจราจร ซึ่งมีจำนวนพาหนะมากและขาดการตรวจสภาพรถ และการก่อสร้างถนนรวมทั้งไหล่ถนนที่เป็นดิน

ปัญหามลภาวะที่เกิดจากการเติบโตของเมืองเชียงใหม่ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมของเมืองแล้ว ยังก่อให้เกิดผลกระทบสำคัญคือ ปัญหาสุขภาพของประชาชน โดยรายงานของ ผศ. พญ. มุกิตา ตระกูลทิวากร ภาควิชาภูมิเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (www.geocities.com/cm2546/cm7.html (21

มกราคม 2552)) พบว่า สถิติของประเทศไทยนั้น เด็กวัยต่ำกว่า 6 ขวบ ที่เป็นโรคภูมิแพ้ในจังหวัดเชียงใหม่มีจำนวนไม่สูงมาก แต่ในวัย 13 ปี ขึ้นไปกลับมีจำนวนใกล้เคียงกับเด็กที่เป็นโรคภูมิแพ้ในกรุงเทพฯ (การศึกษาหลายแห่งชี้ว่ามลพิษในอากาศมีความสัมพันธ์กับอาการหอบหืดในเด็กและผู้ใหญ่) และ ผศ. นพ. พงษ์เทพ วิวรรณะเดช ภาควิชา สาธารณสุขชุมชน คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (www.geocities.com/cm2546/cm7.html (21 มกราคม 2552)) พบว่า “สถิติผู้ป่วยด้วยมะเร็งปอดในเชียงใหม่สูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย และเชียงใหม่มีอัตราการเจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ เนื่องจากฝุ่นละอองละเอียดขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน จะแทรกเข้าระบบไปในระบบทางเดินหายใจและจะทำให้เนื้อเยื่อปอดแข็งไม่ทำงาน” ขณะเดียวกัน ข้อมูลจากสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ในปี พ.ศ. 2542 ประชากร 100,000 คน มีผู้เจ็บป่วยด้วยโรคทางเดินหายใจ 42,739 คน (42%) เพิ่มจากปี พ.ศ. 2537 ที่มีอัตราผู้เจ็บป่วย 33,000 คนต่อประชากร 100,000 คน (33%)

นอกจากนี้ ยังพบว่าปัญหาขยะล้นเมืองที่เกิดขึ้นในช่วงประมาณ ปี พ.ศ. 2546-2547 ซึ่งทำให้เกิดข้อพิพาทขึ้นระหว่างจังหวัดเชียงใหม่ กับจังหวัดใกล้เคียง เรื่องการเอาขยะจากเมืองเชียงใหม่ไปทิ้งตามพื้นที่ต่างๆ ของจังหวัดใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็น จังหวัดลำพูน จังหวัดลำปาง จังหวัดแพร่ และจังหวัดพะเยา เป็นต้น กลายเป็นปัญหาเรื้อรังจนกระทั่งปัจจุบัน ดังนั้นจะเห็นว่า ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเหล่านี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และนำมาซึ่งการเคลื่อนไหวของประชาชนในการจัดการกับปัญหาต่างๆ ดังกล่าว ทั้งนี้อาจเป็นรูปแบบของการรวมตัวกันของประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ และการรวมตัวอีกรูปแบบหนึ่งที่ถือว่าเป็นการรวมตัวแบบเป็นทางการก็คือ การรวมกลุ่มหรือรวมตัวกันในรูปแบบ

แบบของประชาสังคม เพื่อให้เกิดอำนาจในการจัดการแก้ไขปัญหาต่างๆ รวมถึงเกิดอำนาจในการต่อรองกับรัฐบาลได้อีกทางหนึ่งด้วย

สำหรับจังหวัดเชียงใหม่นั้นพบว่า ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ได้เกิดการเคลื่อนไหวขององค์กรภาคประชาชนมากขึ้น ด้านหนึ่งอาจเป็นเพราะประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นการพัฒนาท้องถิ่นของตน ประกอบกับรัฐธรรมนูญ ปี พ.ศ. 2540 ที่เน้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอำนาจของรัฐ ก็เกิดขึ้นจากกระบวนการเคลื่อนไหวของประชาชนด้วยเช่นกัน กล่าวคือ ระหว่างการร่างรัฐธรรมนูญฉบับดังกล่าว ประชาชนที่เห็นด้วยกับการร่างรัฐธรรมนูญฉบับนี้ ก็จะใช้สัญลักษณ์สีเขียว แต่ถ้าคัดค้านก็จะใช้สัญลักษณ์สีเหลือง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทำให้ประชาชนหันมาสนใจการเมือง หรือมีความต้องการในการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านคัดค้าน หรือสนับสนุนรัฐ ซึ่งไม่เฉพาะแต่เรื่องการเมืองเท่านั้นมากขึ้น ประชาชนยังมีการรวมตัวและเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องในเรื่องอื่น เช่น กลุ่มเกษตรกร เรียกร้องเกี่ยวกับการประกันราคาพืชผล เป็นต้น ซึ่งเมื่อมีการรวมตัวกันของประชาชนที่เข้มแข็งขึ้น และต่อเนื่องก็ทำให้เกิดการรวมตัวของประชาชนที่เรียกว่า ประชาสังคม เกิดขึ้น

การเกิดขึ้นของประชาสังคม ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่มีการเคลื่อนไหวเพื่อต่อรอง และตรวจสอบอำนาจของรัฐ หรือรวมตัวกันเพื่อกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งไม่ว่าจะเป็นกิจกรรมทางการเมือง หรือสังคมก็ตาม มีการรวมตัวกันขึ้นเพื่อใช้กลไกของประชาสังคมในการที่จะให้รัฐตอบสนองความต้องการและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมตลอดจนการแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้น สำหรับเมืองเชียงใหม่ นั้นพบว่ามีการรวมตัวของกลุ่มประชาสังคมในหลายๆ รูปแบบ เช่น ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเพื่อรณรงค์ให้ชาวเชียงใหม่รักสิ่งแวดล้อม และร่วมกันประหยัดพลังงาน มูลนิธิสถาบัน

พัฒนาเมือง (เชียงใหม่) ที่ก่อตั้งขึ้นเพื่อติดตาม ศึกษา และวิจัยความเปลี่ยนแปลงและปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่ นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม และองค์กรต่างๆ อีกมากมายที่มาร่วมตัวกันเพื่อทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่เกิดการพัฒนา เช่น ภาควิชาสังคมเชียงใหม่ เครือข่ายชาวพุทธเชียงใหม่ เครือข่ายแก้ปัญหาน้ำท่วมเชียงใหม่ทั้งระบบภาคประชาชน ชุมชนผู้ค้าเมือง กลุ่มสล่าล้านนา เป็นต้น ซึ่งกลุ่มและเครือข่ายประชาสังคมเหล่านี้ได้มีการเคลื่อนไหวในการพัฒนาและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเมืองเชียงใหม่อย่างต่อเนื่อง รวมถึงประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างๆ ในเขตเมืองเชียงใหม่ อาทิเช่น ชาวชุมชนวัดอุโมงค์ ชาวบ้านวัดเกต ฯลฯ ซึ่งมักมีการรวมตัวกันในการพัฒนาและแก้ปัญหาในพื้นที่ที่พวกตนอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นจากการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ หรือการกลายเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่อย่างรวดเร็วนี้ มีผลทำให้กลุ่มประชาสังคมมีพฤติกรรมเคลื่อนไหวต่อการแก้ปัญหาในลักษณะใด ซึ่งในงานวิจัยชิ้นนี้มุ่งเน้นศึกษาถึงการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมต่อปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่

บทความชิ้นนี้จึงนำเสนอเกี่ยวกับรูปแบบของการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ในด้านต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัด และได้แสดงให้เห็นถึงบทบาทของประชาสังคมอีกทางหนึ่ง โดยกลุ่มประชาสังคมที่ผู้เขียนได้ทำการสัมภาษณ์มีทั้งหมด 5 กลุ่ม คือ กลุ่มภาควิชาสังคมเชียงใหม่ ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ชาวบ้านวัดเกต ชุมชนสุเทพ และกลุ่มเพื่อนร่วมงาน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองที่เกิดขึ้นใน

- เขตเมืองเชียงใหม่ ทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และปัญหาอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมและการเคลื่อนไหวของประชาสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมือง

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คือ กลุ่มประชาสังคมในเมืองเชียงใหม่ ซึ่งกลุ่มประชาสังคมที่อยู่ในเชียงใหม่มีจำนวนมากมายหลายกลุ่ม ซึ่งอาจมีการรวมตัวกันทั้งในรูปของกลุ่มที่เป็นพันธมิตรกัน คือ หลายๆ กลุ่มมารวมตัวกัน เพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งร่วมกัน กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มประชาสังคมที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีการรวมตัวกันอย่างต่อเนื่อง และมีรูปแบบขององค์กร หรือกลุ่มที่ชัดเจน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการศึกษา จากกลุ่มประชาสังคม 5 กลุ่ม คือ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ชาวบ้านวัดเกต ชุมชนสุเทพ และภาคีคนฮักเชียงใหม่

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นกลุ่มประชาสังคม โดยการสัมภาษณ์แบ่งเป็นประเด็นต่างๆ คือ

1. ข้อมูลของกลุ่มประชาสังคม วัตถุประสงค์ในการทำงานของกลุ่ม
2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง
3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาของเมืองเชียงใหม่ รูปแบบการเคลื่อนไหวของประชาสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ข้อมูล จากบทสัมภาษณ์ที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก รวมถึงการวิเคราะห์โดยอ้างอิงทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยนำทั้งข้อมูลปฐมภูมิ และข้อมูลทุติยภูมิมาวิเคราะห์ และอภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษา

ในการศึกษาค้นคว้าได้แบ่งการผลศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกศึกษาถึงความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ ว่ามีรูปแบบการเกิดขึ้นของความเป็นเมืองในลักษณะใด และส่งผลใดบ้างกับด้านเศรษฐกิจ สังคม และปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมือง รวมไปถึงรูปแบบการใช้พื้นที่ของเมืองเชียงใหม่ ว่าเป็นไปในรูปแบบใดบ้าง และในส่วนที่สอง เป็นผลการศึกษาของการเคลื่อนไหวของประชากรสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ ต่อปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งผลการศึกษามีดังนี้

ความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่

จากการศึกษาความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ ผู้เขียนพบว่า ความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่มีรูปแบบที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Edwin Eames and Judith Goode (อ้างใน ปรีชา คุณินทร์พันธ์, 2545) กล่าวว่า Urbanization หมายถึง กระบวนการของการเป็นเมือง ซึ่งเนื่องมาจากการอพยพทางประชากร จากเขตที่ไม่ใช่เมืองไปยังเขตเมือง หรือเนื่องมาจากการขยายตัวของเขตที่อยู่อาศัยที่ไม่ใช่เมืองมาก่อน ทั้งในด้านรูปแบบและการหน้าที่ (Forms และ Functions) ของการตั้งถิ่นฐานนั้นๆ จนเกิดเป็นชุมชนเมืองขึ้น สำหรับเมืองเชียงใหม่ พบ

ว่า มีการย้ายถิ่นฐานของประชากรจากนอกเมือง หรือชนบท เข้ามาอยู่ในตัวเมืองเป็นจำนวนมาก โดยเป็นรูปแบบของการย้ายเพื่อการศึกษา และเพื่อประกอบอาชีพเป็นส่วนใหญ่ หากพิจารณาจำนวนประชากรในข้อมูลทะเบียนของจังหวัดเชียงใหม่ระหว่างปี พ.ศ. 2540 - 2550 พบว่าจำนวนประชากรของจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มอย่างต่อเนื่อง ยกเว้นปี พ.ศ. 2545 ที่จำนวนประชากรลดลงเพียงเล็กน้อย ซึ่งในความเป็นจริงปฏิเสธไม่ได้ว่ายังมีประชากรมีจำนวนมากที่ย้ายเข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ โดยไม่ได้แจ้งย้ายทะเบียนราษฎร ตลอดจนแรงงานข้ามชาติที่หลั่งไหลเข้ามาหางานทำอีกจำนวนหนึ่ง ทำให้ประชากรในเมืองเชียงใหม่แน่นหนาแน่นมากขึ้น

นอกจากนี้ เสน่ห์ ญาณสาร (2543) ให้ความหมายของ นคร หรือ ชุมชนเมือง คือ บริเวณที่มีคนรวมกลุ่มอาศัยอยู่ด้วยกันอย่างหนาแน่นกว่าพื้นที่ที่อยู่โดยรอบ โดยมีวิถีการดำรงชีวิตที่ผิดแผกแตกต่างจากชนบท นั่นคือ ประชากรส่วนใหญ่ของนครหรือชุมชนเมืองประกอบอาชีพทางด้านการค้า การบริการ กิจกรรมสำนักงาน และการอุตสาหกรรม ซึ่งสอดคล้องกับสภาพความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ ที่มีหน่วยธุรกิจต่างๆ ผุดขึ้นมากมาย บ้านพักอาศัยที่ทำเลดี เหมาะแก่การค้าขาย ก็จะถูกเปลี่ยนจากบ้านพักอาศัยเป็นร้านค้า หรือให้ผู้อื่นเช่าเพื่อทำธุรกิจ อีกทั้งการเป็นศูนย์กลางการค้าของภูมิภาคของเมืองเชียงใหม่ ทำให้หน่วยธุรกิจบางหน่วยได้ตั้งสำนักงานใหญ่อยู่ที่เมืองเชียงใหม่ รวมทั้งนโยบายภาครัฐที่เน้นด้านการท่องเที่ยวของเมืองเชียงใหม่ ทำให้เมืองเชียงใหม่เป็นอีกเมืองที่มีธุรกิจในการบริการเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งธุรกิจโรงแรม, นวดแผนไทย, สปา เป็นต้น ซึ่งหลายแห่งมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างชาติ

ทั้งนี้การใช้พื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่้นค่อนข้างแออัด มีพื้นที่ที่ถูกใช้ในการสร้างสิ่งปลูกสร้างต่างๆ มากมาย โดยพื้นที่ที่เป็นสีเขียวใน

เมืองเชียงใหม่นั้นลดลงอย่างเห็นได้ชัดดังรูปที่ 1 และ รูปที่ 2

รูปที่ 1 ภาพถ่ายทางอากาศ บริเวณ ถนิมมานเหมินทร์ ปี 2542

ที่มา: ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (ภาคเหนือ) คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

รูปที่ 2 ภาพถ่ายทางอากาศ บริเวณถนนนิมมานเหมินท์ ปี 2545
ที่มา: ศูนย์ภูมิภาคเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ
(ภาคเหนือ) คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จากภาพจะเห็นว่าในช่วงระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ดังกล่าวอย่างเห็นได้ชัด นั่นคือ บริเวณพื้นที่สีเขียวเป็นพื้นที่ที่มีต้นไม้ ได้ลดลงอย่างมาก โดยจะเห็นว่ามีการใช้พื้นที่อย่างหลากหลาย ส่วนใหญ่ถูกใช้ไปเพื่อการสร้างบ้านเรือนที่อยู่อาศัย ทำให้พื้นที่สีเขียวกลายเป็นพื้นที่อยู่อาศัยมากขึ้น (บริเวณลูกศรชี้) และในส่วนพื้นที่ที่มีบ้านเรือนปลูกสร้างอยู่แล้วก็พบว่ามีความหนาแน่นมากขึ้น (บริเวณที่วงกลม) ซึ่งสังเกตได้จากจำนวนหลังคามากขึ้นกว่าเดิมอย่างชัดเจน มีการปรับปรุงพื้นที่ให้ดีขึ้นเพื่อรองรับการขยายตัวของเมือง ซึ่งหากพิจารณาจากสภาพพื้นที่ที่ปรากฏให้เห็นเป็นประจำของถนนย่านนิมมานเหมินท์จะเห็นว่า มีการพยายามสร้างให้กลายเป็นแหล่งธุรกิจของคนรุ่นใหม่ มีร้านค้าชื่อดังมากมาย เช่น ร้านกาแฟสตาร์บัคส์ ร้านกาแฟวาวิ ร้านขนม และไอศมอนด์เตอร์ เป็นต้น ซึ่งทำให้ร้านค้าหลายร้านในย่านนี้ขายสินค้าในราคาแพงที่กว่าย่านอื่นๆ และยังเป็นแหล่งของนักเที่ยวกลางคืน เพราะเป็นแหล่งรวมของผับ บาร์และร้านอาหารที่มีชื่อเสียงไปทั่วประเทศ รวมไปถึงหอพัก บ้านพัก หรือคอนโด ก็มีราคาสูงกว่าย่านอื่นๆ ใกล้เคียง ซึ่งเปรียบเสมือนย่านทองหล่อ บนถนนสุขุมวิทของกรุงเทพมหานคร แม้ว่าถนนจะไม่ยาวและพื้นที่ไม่มากเท่าสุขุมวิท แต่ในเรื่องความทันสมัย ความหรูหรากลับไม่แพ้แหล่งธุรกิจในเมืองหลวงของประเทศเลย ขณะเดียวกันย่านนิมมานเหมินท์ยังเป็นย่านที่เป็นที่กล่าวขวัญของนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัยไม่ต่างกับย่านไนท์บาร์ซาร์ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นพื้นที่อันดับต้นของเมืองเชียงใหม่ที่นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติต่างก็ต้องการมาเยือน

นอกจากนี้ในส่วนของพื้นที่เมืองเชียงใหม่ โดยส่วนใหญ่แล้วพื้นที่จะถูกใช้ไปในเชิงธุรกิจเป็นส่วนมาก ซึ่งสามารถศึกษาได้จาก รูปที่ 3

รูปที่ 3 ภาพถ่ายดาวเทียม IKONOS ในเขตเมืองเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2551

ที่มา: www.googleearth.com

จากภาพจะเห็นว่าในส่วนของเมืองเชียงใหม่ โดยเฉพาะด้านในคูเมือง (บริเวณลูกศรชี้) จะมีการใช้พื้นที่ในการสร้างบ้านเรือนเป็นจำนวนมาก แต่อย่างไรก็ตามจากระยะเวลาที่ผ่านมาพื้นที่ในเขตเมืองเชียงใหม่ได้ถูกเปลี่ยนรูปแบบการใช้งาน ซึ่งจากเดิมเป็นบ้านเรือนที่อยู่อาศัย แต่เมื่อเมืองโตขึ้น ก็เปลี่ยนจากบ้านพักอาศัย ไปเป็นร้านค้า โดยมีทั้งเจ้าของบ้านเปลี่ยนบ้านเป็นร้านค้าเอง หรือให้เช่าพื้นที่เพื่อทำธุรกิจ แล้วเจ้าของบ้านย้ายไปซื้อบ้านจัดสรรนอกเมือง ยกตัวอย่างที่ชุมชนวัดเกต ซึ่งบ้านที่ติดกับถนน ได้ย้ายไปอยู่บริเวณอื่น แล้วปล่อยพื้นที่ให้ร้านอาหารเช่า ซึ่งในระยะยาวจึงเกิดปัญหาในเรื่องของมลพิษต่างๆ ขึ้น

ทั้งนี้ทั้งนี้ความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ที่เกิดขึ้นนี้ นอกจากจะนำมาซึ่งรูปแบบเศรษฐกิจที่เติบโตขึ้นแล้ว ยังมีผลกระทบทางด้านลบที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่กล่าวคือ การเกิดปัญหาในด้านต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสนห์ ญาณสาร (2547) ซึ่งได้กล่าวถึงปัญหาของเมืองในหลายๆ ด้าน ได้แก่

ปัญหาทางสังคม ปัญหาการย้ายถิ่น ซึ่งการเคลื่อนย้ายของประชากรเข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองเชียงใหม่ นอกจากจะทำให้เกิดความหนาแน่นของประชากรในพื้นที่เมืองเชียงใหม่มากขึ้นแล้ว ชาวบ้านวัดเกตยังได้สะท้อนประเด็นในเรื่องความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินไว้อีกด้วย กล่าวคือ เมื่อรูปแบบทางสังคมเปลี่ยนแปลงไป ในชุมชนไม่ได้มีความปลอดภัย หรือคนในชุมชนไม่ได้ช่วยกันสอดส่องดูแลซึ่งกันและกันเหมือนในอดีต ปัญหาอาชญากรรมมีมากขึ้น ไม่สามารถวางใจปล่อยลูกหลานให้เดินทางไปไหนมาไหนตามลำพังอีกต่อไป เป็นต้น

ปัญหาทางเศรษฐกิจ จะเห็นว่าการเติบโตของเมืองที่มากขึ้น รัฐต้องพยายามในการพัฒนาในเรื่องของการบริการประชาชนอย่างทั่วถึง และต้องใช้นโยบายในการดำเนินการดังกล่าวมากขึ้น เมื่อมีผู้คนเข้ามากระจุยหางานทำในเมืองมากขึ้น แต่จำนวนงานที่รองรับไม่เพียงพอ ก็จะทำให้เกิดปัญหาการว่างงานมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากการกำหนดนโยบายของเทศบาลนครเชียงใหม่ ก็ได้มีการกำหนดในเรื่องของการแก้ไขปัญหาแรงงานไว้ในแผนการพัฒนาเศรษฐกิจ

ปัญหาทางการเมือง จะเห็นว่าขณะนี้ (พ.ศ. 2552) เกิดปัญหาในเรื่องของผังเมือง ซึ่งชาวบ้านบางพื้นที่ไม่เห็นด้วยกับการวางนโยบายผังเมืองของเมืองเชียงใหม่ ประกอบกับการต่อต้านนโยบายการขยายถนนของเทศบาล ยังเป็นปัญหาที่เรื้อรัง และยังไม่มียุติแต่อย่างใด ซึ่งเมื่อเมืองเติบโตขึ้นปัญหาเรื่องความขัดแย้งระหว่างประชาชน

กับรัฐก็จะมีมากขึ้น

ปัญหาด้านมนุษยชาติ จะเห็นว่า การเติบโตและเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพของเมือง ดังเช่นกรณีของการสร้างถนน แล้วไปปิดทางระบายน้ำในคลองแม่ข่า ทำให้เกิดน้ำเน่าเสีย ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่เป็นพิษนี้ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตลดลง อีกทั้งการเพิ่มขึ้นของตึกสูงในย่านธุรกิจ เช่น ย่านนิมมานเหมินท์ หรือชุมชนสุเทพ ซึ่งมีการสร้างหอพัก คอนโดมิเนียมเป็นจำนวนมาก ทำให้ราคาที่ดินเพิ่มสูงขึ้น ชาวบ้านไม่สามารถเข้าถึงที่ดินได้ และนายทุนเข้ามากว้านซื้อที่ดิน ทำให้ชาวบ้านต้องเผชิญความเสี่ยงต่อการสูญเสียที่ดิน ซึ่งนำไปสู่การพยายามต่อสู้เรียกร้องสิทธิของชาวบ้านดั้งเดิมที่ได้รับผลกระทบจากการเติบโตของเมืองในลักษณะดังกล่าว

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม จะเห็นว่า การเกิดขึ้นของความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เมืองเชียงใหม่ได้รับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมมาตลอดเวลา ทั้งปัญหาทางด้านมลพิษทางอากาศ น้ำ เสียง ปัญหาขยะมูลฝอยที่เป็นประเด็นสำคัญในช่วงที่ผ่านมา ซึ่งกลุ่มประชาสังคม เช่น ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่พยายามทำงานในด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

จากความคิดเห็นของกลุ่มประชาสังคม ผู้เขียนสามารถสรุปเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ กล่าวคือ ปัญหาที่เกิดจากผลกระทบจากความเป็นเมือง เกิดจากการพัฒนา ทำให้เมืองเชียงใหม่เติบโตอย่างรวดเร็วทิศทาง ซึ่งผลกระทบจากการพัฒนาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ นำมาซึ่งปัญหาจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ ดังนี้

การกำหนดนโยบายของภาครัฐที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการศึกษาพบว่า ในการกำหนดนโยบายต่างๆ แม้ว่าภาครัฐพยายามกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่เป็นเพียงการแจ้ง หรือ

แถลงนโยบาย ให้ประชาชนรับรู้เท่านั้น ขณะที่กลุ่มประชาสังคมมองว่า การมีส่วนร่วมนั้นต้องเป็นการมีส่วนร่วมในทุกระดับของการกำหนดนโยบาย ซึ่งถ้ารัฐสามารถประชาสัมพันธ์ และทำให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการพัฒนาเมืองได้ ปัญหาในเรื่องของการประท้วง หรือต่อต้านการทำงานของรัฐบาลก็จะลดลง เพราะการทำงานร่วมกันในทุกฝ่าย ที่เกี่ยวข้องจะทำให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมถึงสามารถได้ข้อสรุปในการทำงาน และงานก็จะสำเร็จลุล่วงด้วยดี

ปัญหาเรื่องความเสื่อมโทรมของทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม จากการศึกษา กลุ่มตัวอย่างได้สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งส่วนใหญ่ล้วนเป็นปัญหาที่เกิดจากการพัฒนา และการเติบโตของเมืองแทบทั้งสิ้น กล่าวคือ กลุ่มประชาสังคมหลายๆ กลุ่มได้มีความเห็นตรงกันในเรื่องของปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหาคลองแม่ข่า ซึ่งเกิดจากการตัดถนนผ่าน แล้วทำให้คลองตัน น้ำไม่สามารถระบายได้ ทำให้เกิดน้ำเน่าเสียเกิดผลกระทบต่อชุมชนที่อยู่บริเวณคลองแม่ข่า นอกจากนี้ยังมีปัญหาจราจร ที่เกิดขึ้นแทบทุกส่วนของเมืองเชียงใหม่ เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร และไม่มีระบบขนส่งมวลชนที่สามารถรองรับความต้องการของประชาชนได้ ทำให้ประชาชนส่วนใหญ่ใช้รถส่วนตัวในการเดินทาง ซึ่งนอกจากทำให้เกิดปัญหาจราจรในช่วงชั่วโมงเร่งด่วนแล้ว ยังก่อให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ ซึ่งทางชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ พยายามผลักดันให้เกิดการใช้จักรยานแทนรถยนต์ หรือจักรยานยนต์ เพื่อแก้ปัญหาการจราจร และปัญหาสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องของมลพิษทางเสียงที่ชาวบ้านวัดเกตต้องเผชิญอยู่ เนื่องจากบริเวณชุมชนวัดเกต เป็นแหล่งของร้านอาหาร และสถานบันเทิงที่เรียงรายกันอยู่ ทำให้ชาวบ้านได้รับความเดือดร้อน

จากเสียงเพลงในเวลากลางคืน รวมถึงได้รับความเดือดร้อนจากนักท่องเที่ยวที่ทำให้ทรัพย์สินของชาวบ้านเสียหาย และจากการขยายตัวของเมืองเชียงใหม่ทำให้เกิดการก่อสร้างตึกสูง เพื่อทำหอพัก คอนโด ซึ่งการก่อสร้างตึกสูงเป็นการทำลายภูมิทัศน์ที่งดงามของเมืองเชียงใหม่ ซึ่งชาวบ้านมักต่อต้าน และไม่เห็นด้วยกับการสร้างตึกสูง ซึ่งเห็นได้จากการคัดค้านของชาวบ้านในพื้นที่ซอยวัดอุโมงค์ ที่คัดค้านการสร้างตึกสูง

ปัญหาช่องว่างทางวัฒนธรรม ซึ่งเกิดจากการพัฒนาของเมือง และการเข้ามาของยุคโลกาภิวัตน์ ทำให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ รับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามา ซึ่งทำให้เด็กรุ่นใหม่ หลงลืมที่วัฒนธรรมอันดีงามของเชียงใหม่ เยาวชนคนรุ่นใหม่ไม่ได้สนใจเคลื่อนไหวในการแก้ไขปัญหาของเมือง หรือมีส่วนน้อยที่เข้าร่วมในการทำงานเพื่อท้องถิ่น นอกจากนี้ส่วนของปัญหาที่เกิดขึ้นของชาวบ้านวัดเกต ก็เป็นเพราะเมื่อมีการเปิดร้านค้า ผับ บาร์ ก็มีนักท่องเที่ยวมากมายให้ความสนใจไปเที่ยวความเป็นย่านวัฒนธรรมเก่าแก่ของย่านวัดเกต ทั้งสิ่งปลูกสร้าง และขนบธรรมเนียมที่ชาวบ้านพยายามอนุรักษ์จะหายไป เพราะเมื่อชาวต่างชาติ หรือนักท่องเที่ยวพุดถึงย่านวัดเกต ก็จะนึกถึงสถานบันเทิง แทนที่จะนึกถึงสถาปัตยกรรมโบราณของเมืองเชียงใหม่

ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เนื่องจากเมืองเชียงใหม่เน้นนโยบายด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งนโยบายระดับประเทศที่ต้องการให้เชียงใหม่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของภาคเหนือ การสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ เพื่อรองรับความเจริญที่จะเกิดขึ้น ซึ่งบางโครงการก่อให้เกิดปัญหาต่อชาวบ้าน เช่น ปัญหาเรื่องผังเมืองที่ชาวบ้านหรือกลุ่มประชาสังคมออกมาเคลื่อนไหวต่อต้านการขยายถนน ซึ่งการขยายถนนนั้นทำเพื่อรองรับระบบการจราจรที่ติดขัด และรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเที่ยว หรือถ้าย้อนไปในอดีตที่มีการเคลื่อนไหวต่อต้านการสร้างทางยกระดับ

จะเห็นว่าปัญหาที่เกิดขึ้นต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ นั้น เกิดจากการเติบโตอย่างรวดเร็วของเมืองเชียงใหม่ และเป็นการเติบโตอย่างไร้ทิศทาง กล่าวคือ ผู้เกี่ยวข้องส่วนใหญ่ไม่ได้มีการพูดคุยปรึกษาและหาข้อสรุปร่วมกัน ต่างฝ่ายต่างทำงานของตนไป ซึ่งบางครั้งเกิดการซ้ำซ้อนของโครงการ หรือแม้แต่การที่ประชาชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเมือง จึงทำให้เมื่อมีการสร้าง หรือดำเนินโครงการต่างๆ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจะเป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่นั้นๆ ซึ่งเมื่อเกิดความไม่พอใจของประชาชน ก็ทำให้เกิดความขัดแย้งที่รุนแรงมากขึ้น

การเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมต่อประเด็นปัญหาของเมืองเชียงใหม่

ในงานชิ้นนี้ได้ศึกษาจากกรณีศึกษาของกลุ่มประชาสังคมที่มีการเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง และมีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน แม้ว่าแต่ละกลุ่มประชาสังคมจะมีเป้าหมายในการทำงานที่แตกต่างกันไป ไม่ว่าจะเป็นด้านสิ่งแวดล้อม สังคม ผังเมือง วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เป็นต้น ได้แก่ กลุ่มเพื่อนร่วมงาน (People Organization for Participation: POP) ชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ กลุ่มชาวบ้านวัดเกต ชุมชนสุเทพ ภาคีคนฮักเจียงใหม่ เพื่อสะท้อนปัญหาเมืองเชียงใหม่จากมุมมองของประชาชน ตลอดจนทำความเข้าใจการทำงานขับเคลื่อนขององค์กรภาคประชาชนเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ และผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชน ภาครัฐ และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในทางปฏิบัติอย่างแท้จริง

กลุ่มเพื่อนร่วมงาน เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนที่เริ่มทำงานขับเคลื่อนในประเด็นปัญหาความเป็นเมืองในพื้นที่ชุมชนแออัดในพื้นที่เมืองเชียงใหม่มาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 โดยมีวัตถุประสงค์ในการทำงานเพื่อสร้างองค์กรชาวบ้านให้เข้มแข็งและสามารถดำรงอยู่ได้ด้วยตัวเอง

อย่างรู้เท่าทันต่อโครงการการพัฒนาต่างๆ ที่เข้ามาสู่ชุมชน ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าใจปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและสามารถเชื่อมโยงกับโครงสร้างทางสังคมด้านต่างๆ ได้ โดยเริ่มทำงานจากองค์กรชาวบ้านที่เห็นปัญหาคด้วยตนเองและพร้อมที่จะแก้ปัญหา ก่อนนั้นจึงขยายไปยังชุมชนอื่น และหัวใจหลักในการทำงานคือ การกระตุ้นให้ชาวบ้านเข้าใจในสิทธิของตนเอง สิทธิของชุมชน กล่าวคือ ในช่วงแรกจะเน้นที่การให้การศึกษาแก่ชาวบ้าน คอยชี้แนะให้คำปรึกษาชาวบ้านในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง แต่ในช่วงหลังทางองค์กรได้เข้าไปทำงานร่วมกับโครงการต่างๆ จึงต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขของโครงการนั้นๆ แต่ในการทำงานร่วมกับโครงการอื่นๆ นั้นทางองค์กรยังคงมุ่งเน้นเรื่องสิทธิของชุมชนซึ่งเป็นหัวใจหลักของการทำงาน เพียงแต่ปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานมาเน้นการทำงานในรูปแบบของภาคีมากขึ้น ประสานงานกับหน่วยงานรัฐมากขึ้น เน้นการส่งเสริมให้ชาวบ้านได้ตระหนักรู้ว่าชาวบ้านกับหน่วยงานรัฐมีสิทธิเท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตาม การทำงานของกลุ่มยังพบว่ามีปัญหาคือ ชาวบ้านยังคงไม่กล้าที่จะสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้น หรือนำเสนอข้อเสนอแนะต่างๆ ในเวทีของการพูดคุยระดับใหญ่ๆ รวมทั้งความแตกต่างหลากหลายของชาวบ้านด้วยเช่นกัน ดังนั้นทางองค์กรจึงหันมาให้ความสำคัญกับการใช้เวลากับชาวบ้าน ขับเคลื่อนการทำงานอย่างค่อยเป็นค่อยไป ทำงานที่ละเอียด โดยไม่คาดหวังว่าชาวบ้านจะต้องทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จบรรลุวัตถุประสงค์ในทุกเรื่อง ในทางปฏิบัติคือการลงพื้นที่พูดคุยกับชาวบ้าน การให้การศึกษา การกระตุ้นให้ชาวบ้านเห็นความสำคัญกับการมีส่วนร่วม สร้างกิจกรรมให้เกิดการรวมตัว ขณะเดียวกันทางองค์กรก็เริ่มเข้าใจวิธีการทำงานของชาวบ้าน กล่าวคือ ชาวบ้านรู้จักที่จะบริหารความสัมพันธ์ต่อคนทุกกลุ่มที่เข้ามาหา แม้กระทั่งต่อองค์กรเพื่อนร่วมงานเอง ชาวบ้านไม่ได้อยู่เฉยๆ แล้วรอให้คนก็ตามเข้ามา ชาว

บ้านรู้จักที่จะสานความสัมพันธ์และรู้จักที่จะดึงองค์กรต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาาร่วมกัน รวมทั้งชาวบ้านมีการจัดการว่าคนที่เข้ามาจะมาสนับสนุนในด้านไหนบ้าง สำหรับชาวบ้านแล้ว ชาวบ้านมองว่าทุกคนที่เข้ามาสร้างความสัมพันธ์หรือทำงานร่วมกับชาวบ้านนั้นเป็นภาคีของชาวบ้าน

ภาคีคนอีกเจียงใหม่ เป็นองค์กรภาคประชาชนที่เกิดจากการรวมตัวกันของประชาชนหลากหลายอาชีพในรูปพหุภาคี ซึ่งต่างมีความห่วงใยในทิศทางความเจริญของจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาจังหวัดเชียงใหม่ด้านต่างๆ ตามกรอบแนวทางที่ยึดความถูกต้อง เป็นธรรม และยั่งยืน โดยมีวิสัยทัศน์ขององค์กรดังนี้คือ เพื่อปกป้องและเชิดชูพระพุทธศาสนาให้รุ่งเรืองในถิ่นไทยงามสืบไป เพื่อปกป้องดอยสุเทพ-สายนํ้าปิงซึ่งเป็นรากฐานแห่งชีวิตของคนเจียงใหม่ เพื่อปกป้องวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่น จากการพัฒนาที่ไม่มีธรรม และเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันและความเข้มแข็งให้กับสังคม ให้พลเมืองได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา วัฒนธรรมที่ยั่งยืนร่วมกัน โดยทำงานเน้นที่การเชื่อมร้อยและหนุนเสริมมากกว่าจะชี้แนะ กล่าวคือ ต้องทำงานไปด้วยกัน ไม่ใช่ทำงานเป็นผู้นำเพราะว่าหากเป็นผู้นำจะต้องนำอยู่เสมอ โดยภาคีฯ จะทำงานในหลายบทบาท เน้นตามความเหมาะสมของสถานการณ์ ซึ่งบทบาทหลักๆ ได้แก่ บทบาทในเชิงกระตุ้นให้หน่วยงานต่างๆ ที่มีส่วนรับผิดชอบออกมาแก้ไขปัญหา, บทบาทในเชิงการตรวจสอบความโปร่งใสของโครงการการพัฒนาขนาดใหญ่ที่เกิดขึ้นในเมืองเชียงใหม่ และบทบาทในเชิงการหนุนช่วย สนับสนุนเรื่องข้อมูล และเชื่อมร้อยองค์กรที่เกี่ยวข้อง

การทำงานขับเคลื่อนต่อประเด็นทางสังคมของภาคีฯ นั้นดำเนินไปภายใต้การยอมรับในความหลากหลายแต่ก็ยังคงต้องระมัดระวังในบางประเด็นที่มีความอ่อนไหว เช่น ประเด็นเรื่องการเมือง แต่ด้วยเพราะที่

ผ่านการทำงานของภาคประชาสังคมบางครั้งก็จะเป็นการแก้ปัญหากันคนละที่ ดังนั้นทางภาคฯ จึงพยายามสร้างให้เกิดประเด็นร่วม เป็นการงานที่หลากหลายพร้อมกับการเชื่อมร้อยประสานกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งที่ผ่านมายังไม่ค่อยต่อเนื่องในเชิงการทำงานเครือข่ายและการสื่อสาร ทั้งภายในองค์กรและประชาชนในเครือข่าย ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากต้องปรับปรุง และที่สำคัญการที่สมาชิกของภาคฯ ทำงานแบบอาสาสมัคร กล่าวได้ว่าเป็นรูปแบบการทำงานที่เป็นจริง เพราะในสังคมที่มีคนหลากหลายอาชีพกลุ่มหนึ่งใช้เวลาของตัวเองมาใช้ในการแก้ไขปัญหาของเมือง ขณะที่ผลสำเร็จของการทำงำนนั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญ ทางภาคฯ มองว่าการทำงานที่เกิดขึ้นกลับเป็นบทเรียนให้กับตัวบุคคล/องค์กรได้เรียนรู้ ซึ่งบทเรียนทั้งหมดสามารถนำมาใช้พัฒนาตัวเอง และสังคมก็มีการเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นหากถามว่าเมืองเชียงใหม่ควรจะเป็นอย่างไรสำหรับภาคฯ แล้ว อาจกล่าวได้ว่าไม่มีคำตอบที่สำเร็จรูป กล่าวคือ การที่ภาคฯ คิดว่าเชียงใหม่ควรจะเป็นเมืองที่มีทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม อาจจะไม่ใช้ความคิดเห็นของคนในเชียงใหม่ส่วนใหญ่ก็ได้ ดังนั้นทางภาคฯ จึงต้องรับฟังความคิดเห็นอื่นๆ ทางภาคฯ จะมาสรุปและเรียกร้องให้คนในเชียงใหม่คิดเหมือนภาคฯ ไม่ได้ แต่ควรจะต้องให้มีการถกเถียง แลกเปลี่ยนกัน ซึ่งเป็นจุดที่สำคัญมากกว่าสิ่งที่ทางภาคฯ คิดจะได้รับการผลักดันไปอย่างไร และที่สำคัญที่สุดไม่ว่าจะเป็นระหว่างกลุ่มคนหรือองค์กร จะต้องรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งอาจจะเป็นความคิดที่ถูกหรือผิดก็ได้ หากกระบวนการนี้เกิดขึ้นจริงก็จะสามารถเรียกได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ชมรมจักรยานวันอาทิตย์ เกิดขึ้นมาจากกลุ่มคนที่มองเห็นว่าปัญหาการติดในเมืองเชียงใหม่เริ่มชัดเจนขึ้นจนทำให้เกิดปัญหามลพิษที่เกิดจากการเพิ่มขึ้นของปริมาณรถยนต์และรถจักรยานยนต์ในเมืองเชียงใหม่ อีกทั้งการทำผิดกฎจราจรตามมาอย่างมาก โดยมี

วัตถุประสงค์เพื่อรณรงค์เชิญชวนให้ชาวเชียงใหม่เห็นคุณค่าของจักรยาน และหันมาใช้กันแพร่หลายมากขึ้น เพื่อลดมลพิษจากไอเสียและมลภาวะทางเสียงในเขตเมืองเชียงใหม่ เพื่อลดปัญหาจราจรติดขัดและประหยัดพลังงาน เป็นทางเลือกของการออกกำลังกายของคนเชียงใหม่ และเพื่อส่งเสริมให้เมืองเชียงใหม่น่าอยู่เหมาะแก่การท่องเที่ยวสำหรับชาวไทยและชาวต่างประเทศ โดยมีที่มาจากการรณรงค์ให้เกิดการใช้จักรยานในวันอาทิตย์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 ปัจจุบันสมาชิกของชมรมฯ ประกอบด้วย ชาวเชียงใหม่และชาวต่างชาติที่อาศัยอยู่ในเชียงใหม่ทุกเพศทุกวัย อายุระหว่าง 8 - 76 ปี

สำหรับการทำงานของชมรมฯ นั้นในช่วงแรกเป็นการรณรงค์ให้ชาวเมืองเชียงใหม่หันมาใช้รถจักรยานมากขึ้น แต่เนื่องจากพบว่าหากไม่ได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรในการดูแลเรื่องการอำนวยความสะดวกเรื่องการหยุดรถ ปัญหาเรื่องความปลอดภัยในการใช้จักรยานก็ยังคงเป็นประเด็นที่ทำให้การรณรงค์นั้นประสบความสำเร็จเพียงเล็กน้อย ทำให้นอกจากวันอาทิตย์แล้วมีคนปั่นจักรยานน้อยมาก ตลอดจนค่านิยมกับการใช้จักรยานได้เปลี่ยนไปนั่นคือมองว่าการใช้รถยนต์นั้นสะดวกสบายกว่าจักรยาน ดังนั้นต่อมาทางชมรมฯ จึงเน้นการทำงานในเชิงนโยบาย โดยมุ่งเน้นให้เกิดการจัดการที่เหมาะสม และชาวเมืองเชียงใหม่สามารถใช้รถจักรยานในการเดินทางได้จริงในชีวิตประจำวัน มีความปลอดภัย โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจในการอำนวยความสะดวก ดังนั้นทางชมรมฯ จึงได้เสนอเส้นทางจักรยานของเมืองเชียงใหม่ ตลอดจนกฎจราจรที่สนับสนุนการใช้รถจักรยาน แม้ว่าโครงการเส้นทางจักรยานจะได้รับความเห็นชอบให้สามารถปรับประยุกต์ใช้ แต่ทว่าโครงการดังกล่าวไม่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติจริงเพราะทางภาครัฐของเชียงใหม่รวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจยังไม่ให้ความสำคัญและไม่มีวิสัยทัศน์ในเรื่องนี้ นอกจากนี้ความล้มเหลวของการดำเนิน

การโครงการเส้นทางจักรยานยังเกิดขึ้นจากการทำงานผิข้นตอนของเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและการไม่ดูแลถนนที่จอดทับบนเส้นทางจักรยานมากกว่าความล้มเหลวจากความผิดพลาดของเส้นทางจักรยาน นับเป็นการส่งเสริมให้คนเลิกใช้จักรยานมากกว่า ซึ่งทางชมรมฯ ก็ทำได้เพียงการรณรงค์ ซึ่งด้านหนึ่งแม้จะรณรงค์ให้ต่อเนื่องและเข้มข้นอย่างไรก็ตาม หากไม่ยกประเด็นเรื่องนโยบายสาธารณะขึ้นมาก็ไม่ต่างกับการทำงานที่เสียเวลาเปล่า

กลุ่มชาวบ้านวัดเกต การเคลื่อนไหวทางสังคมของชาวบ้านวัดเกตนั้นเริ่มต้นจากการรวมกลุ่มแบบเฉพาะกิจ กรณีการจัดทำผังเมืองรวมเชียงใหม่ ที่ส่งผลกระทบต่อการค้าเนินชีวิตของชาวบ้านในหลายๆ ด้าน แต่เนื่องจากปัญหายังไม่ได้รับการจัดการแก้ไขอย่างรอบด้านรวมทั้งมีปัญห่อื่นเกิดขึ้นมาอยู่เรื่อยๆ จึงทำให้เกิดการขยายเครือข่ายการทำงานที่กว้างมากขึ้น และทุกวันนี้ที่มีการขยับเป็นกลุ่มรักษบ้านรักษเมือง ซึ่งเป็นการรวมกันของกลุ่มชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากโครงการขยายถนน โดยมีเป้าหมายหลักในการทำงานคือ เพื่อสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขให้กับย่านวัดเกต ผลักดันให้ภาครัฐได้ทำในสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ผลักดันให้เกิดการพัฒนาเมืองเชียงใหม่ที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น เพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีงามขึ้นในสังคมเมืองเชียงใหม่ กล่าวคือเป็นความถูกต้องตามธรรมเนียมคลองธรรม ไม่ใช่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างเดียว เพราะชาวบ้านต่างก็รู้สึกว่เมืองเชียงใหม่และวัดเกตเป็นบ้าน โดยสมาชิกของกลุ่มประกอบด้วย คณะทำงาน คือ ชาวบ้านในย่านวัดเกตประมาณ 20 คน และคณะที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้นำศาสนาของชาวบ้านในวัดเกต ได้แก่ ผู้นำศาสนาพุทธ คริสต์ อิสลาม และซิกข์ และกลุ่มชาวบ้านวัดเกต

การทำงานของชาวบ้านย่านวัดเกตมุ่งเน้นการตรวจสอบนโยบายรัฐ โดยเริ่มจากเรื่องการจัดทำผังเมืองรวมจังหวัดเชียงใหม่ ที่ประกาศ

ให้พื้นที่ย่านวัดเกตเป็นพื้นที่เพื่อธุรกิจ ซึ่งส่งผลกระทบกับชาวบ้านวัดเกต ชาวบ้านจึงรวมตัวกันเพื่อคัดค้านผังเมืองรวมฉบับดังกล่าว แต่การวางผังเมืองรมนั้นเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน คนหลายกลุ่ม และพอมีสื่อหรือข่าวเผยแพร่ออกไป ขณะที่ปัญหายังไม่ได้ถูกแก้ไข ชาวบ้านจึงยังคงทำงานกันต่อไปและทำให้มีคนที่สนใจการทำงานของชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนอยู่เรื่อยมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นอกจากนี้การทำงานของชาวบ้านยังเป็นลักษณะการทำงานกันด้วยใจ ไม่มีองค์กรใดให้เงินทุนสนับสนุน ชาวบ้านช่วยกันระดมทุนในกลุ่มชาวบ้านด้วยตัวเอง และบางครั้งก็ได้รับการสนับสนุนจากกัลยาณมิตรซึ่งเข้ามาเป็นบางโครงการ เช่น โครงการบ้านมั่นคง ดังนั้นการทำงานที่ผ่านมากล่าวได้ว่าชาวบ้านวัดเกตทุกคนช่วยกันระดมเงินในการทำงาน เช่น โครงการป้ายพุดได้ ซึ่งพอดต้องทำงานร่วมกับคนหลากหลายกลุ่มก็มีปัญหาเกิดขึ้นบ้าง เช่น ไฟล์งานหายบ้าง ทำงานซ้ำซ้อนกันบ้าง พอถึงขั้นตอนการพิมพ์เพื่อนำมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ ก็ยังคงมีความผิดพลาดที่ทางชาวบ้านควบคุมไม่ได้ ทำให้ชาวบ้านต้องเสียทั้งเวลาเสียทั้งเงิน ท้ายที่สุดชาวบ้านก็ย้ายโรงพิมพ์ใหม่ จนกระทั่งเมื่อพร้อมที่จะติดตั้งป้ายแล้ว แต่เจ้าของบ้านกลับไม่ร่วมด้วยแม้ว่าในช่วงแรกที่ดีติดต่อไปทางเจ้าของบ้านจะเห็นด้วยก็ตาม เพราะปัญหาในขั้นตอนการผลิตทำให้งบประมาณที่มีไม่พอดต้องขอความร่วมมือสนับสนุนเรื่องงบประมาณเพิ่มเติมจากเจ้าของบ้าน

ชุมชนสุเทพ เป็นกลุ่มประชาสังคมที่เริ่มจากการทำงานที่ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ปัญหาขึ้นในชุมชนพอดี ทำให้การทำงานมีวัตถุประสงค์ที่มุ่งเน้นการรวมตัวเพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสถานการณ์ ดังนั้นจึงต้องทำงานเพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาเหล่านั้น โดยมีสมาชิกของกลุ่มคือชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในชุมชน สุเทพ ทำให้ในการทำงานของกลุ่มนั้น

ยังพบว่ามีปัญหาในการดำเนินงาน กล่าวคือ การทำงานของทีมงาน เพราะบางครั้งในเรื่องเดียวกันสามารถวิเคราะห์แนวทางในการแก้ปัญหาที่ต่างกัน เพราะว่าเจ้าหน้าที่ของทีมงานเองก็มีความหลากหลาย บางคนก็ใจร้อนพร้อมลุย บางคนก็ใจเย็น ดังนั้นเพื่อจัดการกับปัญหาการทำงานที่เกิดขึ้น ทีมงานทุกคนก็จะมาประเมินสภาพปัญหาและร่วมกันหาวิธีการจัดการที่เหมาะสมที่สุดแต่ละเรื่องไปพร้อมๆ กัน และเมื่อได้ข้อตกลงร่วมกันในแนวทางการทำงานแล้ว จากนั้นจึงแบ่งความรับผิดชอบในการทำงานหรือบางกรณีก็จะช่วยกันทำงาน

และจากการศึกษาความคิดเห็นของกลุ่มประชาสังคมที่เป็นกรณีศึกษาเกี่ยวกับการทำงานเคลื่อนไหวของกลุ่ม ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมือง สามารถสรุปโดยแบ่งเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

ในประเด็นว่าด้วยหลักการทำงาน ปัญหา และอุปสรรคในการทำงานของกลุ่มประชาสังคม พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มประชาสังคมที่เป็นกรณีศึกษามีการทำงานในรูปแบบที่หลากหลาย และไม่ตายตัว แต่ก็มีบางกลุ่มที่มีรูปแบบการทำงานที่ชัดเจน เช่น กลุ่มชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ซึ่งทำงานในด้านของการรณรงค์ให้ประชาชนหันมาใช้จักรยานแทนรถยนต์หรือรถจักรยานยนต์ ซึ่งมุ่งเน้นให้เกิดการสร้างเส้นทางจักรยานบนถนนทุกสาย อาจกล่าวได้ว่าเป็นงานในด้านของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมโดยตรง

ส่วนกลุ่มประชาสังคมกลุ่มอื่นนั้นจะเป็นการทำงานในส่วนของกรช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น องค์กรกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ที่ดูแลในเรื่องของชุมชนเมือง ร่วมแก้ปัญหา กับชาวบ้านในชุมชน ซึ่งครอบคลุมแทบทุกชุมชนในเชียงใหม่ โดยหลักการทำงาน คือเสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อให้ชาวบ้านในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจในโครงการการพัฒนาที่กำหนดโดยนโยบายรัฐ เพื่อหวังจะ

ใช้ประโยชน์จากชาวบ้านในชุมชน เช่นเดียวกับกลุ่มชาวบ้านวัดเกต ที่คอยสอดส่องดูแลการกำหนดนโยบายของรัฐ โดยเฉพาะการวางผังเมือง และอนุรักษ์ความเป็นชุมชนดั้งเดิมไว้ ตลอดจนต่อต้านการรุกร้าของความเจริญและนโยบายต่างๆ ที่จะเข้ามาทำให้ความเป็นชุมชนที่สืบทอดกันมานานจากหายไป

ทั้งนี้ในการทำงานของกลุ่มประชาสังคม พบว่า มีการขับเคลื่อนการทำงานโดยการกระตุ้นเตือนให้เกิดความตระหนักต่อปัญหาที่เกิดขึ้น และทำงานร่วมกับชุมชนอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ชาวบ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่กำลังเผชิญปัญหาสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและชาวบ้านในพื้นที่ได้รับผลประโยชน์อย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังมีประเด็นหลักๆ ที่ทุกกลุ่มประชาสังคมพูดถึงคือการคัดค้านการขยายถนน การจัดการแก้ไขน้ำเน่าเสียในคลองแม่ข่า ซึ่งในส่วนนี้ก็ได้มีกลุ่มประชาสังคมหลายกลุ่มที่เคลื่อนไหวในเรื่องการแก้ปัญหา ได้แก่ กลุ่มภาคีคนฮักเจียงใหม่ องค์กรกลุ่มเพื่อนร่วมงาน หรือแม้แต่กลุ่มชาวบ้านวัดเกต ก็มีเคลื่อนไหวเกี่ยวกับปัญหานี้เช่นกัน ส่วนกลุ่มชุมชนสุเทพจะมีรูปแบบการดำเนินงานเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในส่วนของท้องถิ่น ตำบลสุเทพ ซึ่งได้แก่ การดูแลเรื่องปัญหาพื้นที่ในชุมชนถูกบุกรุกจากนักธุรกิจนอกพื้นที่ การต่อต้านการสร้างตึกสูง เป็นต้น

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นเรื่องความเจริญของเมืองเชียงใหม่ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับเมืองเชียงใหม่ กลุ่มประชาสังคมมีความเห็นว่า เชียงใหม่มีการเจริญ และเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจะเน้นเรื่องการสร้างถนน การพยายามสร้างให้เมืองเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความทันสมัยเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ยกตัวอย่างเช่น การเพิ่มขึ้นของร้านอาหาร ร้านกาแฟ ฯลฯ ซึ่งสามารถรองรับจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น อาจกล่าวได้ว่า

เมืองเชียงใหม่ เป็นเมืองที่สามารถหาร้านอาหาร หรือมีอาหารให้เลือกทานได้ตลอดเวลา 24 ชั่วโมง การเติบโตของเมืองเชียงใหม่นี้เองทำให้เดิมเมืองเชียงใหม่ซึ่งเป็นเมืองที่สงบสุข มีวัฒนธรรมที่เรียบง่าย กลายเป็นเมืองที่มีชีวิตชีวา มีสีสัน แต่ในความรู้สึกรักของชาวบ้าน บางคนได้รับความเดือดร้อนจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เช่น ชาวบ้านวัดเกตได้รับความเดือดร้อนจากเสียงเพลงที่เปิดจากร้านอาหารที่เรียงรายกันตลอดริมแม่น้ำปิง หรือถนนหลายสาย ปัญหายยะ และปัญหาสิ่งขับถ่ายจากนักท่องเที่ยว ซึ่งหาคนรับผิดชอบไม่ได้ หรือแม้แต่การสร้างทางข้าม ทางลอด ซึ่งทำให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ชุมชนที่อยู่ใกล้กับคลองแม่ข่า ที่เกิดปัญหาจากการสร้างถนน แล้วไปปิดกั้นทางไหลของน้ำ ทำให้น้ำที่เป็นน้ำเสียจากครัวเรือน ไม่ระบาย และสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้าน ซึ่งความเจริญที่เกิดขึ้นนี้ เป็นการสร้างความเจริญในด้านโครงสร้างมากกว่าคุณภาพชีวิต การเติบโตของเมืองเชียงใหม่เป็นการเติบโตแบบไร้ทิศทาง

ส่วนในประเด็นเรื่องผลกระทบของความเจริญของเมืองเชียงใหม่ กลุ่มประชาสังคม สามารถสะท้อนให้เห็นปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างดี กล่าวคือ กลุ่มประชาสังคมมองว่าปัญหาเมืองเชียงใหม่เป็นปัญหาที่เชื่อมโยงกัน และเกิดจากการเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่แทบทั้งสิ้น กล่าวคือ เริ่มจากการที่เชียงใหม่ถูกทำให้กลายเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยวของภาคเหนือ ทำให้ผู้คนหลังไหลเข้ามาเยี่ยมเยียนอย่างไม่ขาดสาย นำมาสู่ความต้องการขยายถนนของเทศบาลฯ และหน่วยงานรัฐ เพื่อรองรับการจราจร ยานพาหนะที่แน่นขึ้น เกิดปัญหาการเวนคืนที่ดิน ปัญหาการขยายถนน และการตัดถนนใหม่กั้นทางระบายของน้ำ ทำให้น้ำเน่าเสียเพราะมีการปล่อยของเสียจากบ้านเรือนแต่น้ำไม่สามารถระบายได้ เกิดปัญหากับชาวบ้าน เช่น คลองแม่ข่า หรือการต้องการขยายถนนในเส้นรอบเมืองเชียงใหม่ ซึ่งทำให้ชาวบ้านในหลาย

พื้นที่ที่ได้รับผลกระทบนี้ หรือแม้แต่การที่สามารถเปลี่ยนรูปแบบการใช้รถยนต์ มาเป็นรถจักรยาน นอกจากจะลดมลพิษในอากาศ และรักษาสีเขียวแล้ว ยังลดปัญหาการจราจรติดขัด และไม่ต้องขยายถนนได้ เป็นต้น ซึ่งการเน้นให้เชียงใหม่เป็นเมืองท่องเที่ยวขึ้น ส่งผลผลกระทบต่อประชาชนเป็นอย่างมาก ในความคิดเห็นของกลุ่มประชาสังคม และการที่รัฐมีนโยบายต่างๆ ที่ลงมาถึงชาวบ้าน หรือเน้นที่รากหญ้า แต่ในทางกลับกันชาวบ้าน หรือผู้ที่รัฐต้องการจะพัฒนา อาจไม่ทราบ หรือไม่เข้าใจในสิ่งที่รัฐต้องการทำให้ และที่หนักไปกว่านั้นคือ นโยบายในการพัฒนาของรัฐเหล่านี้ไม่ได้เป็นนโยบายที่ชาวบ้านต้องการเลยแม้แต่น้อยก็เป็นได้

นอกจากนี้ปัญหาที่ยืดเยื้อมาเป็นเวลานาน ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ คือ ปัญหาขยะ ปัญหาการรुक้าที่ดินของชาวบ้านทำให้ชาวบ้านไม่มีที่ดินทำกิน หรือกระทั่งในพื้นที่ของชาวบ้านวัดเกิดที่ความเจริญทางด้านวัตถุ ได้แผ่ขยายเข้าไป ทำให้เกิดเป็นแหล่งของ ผับ บาร์ ร้านอาหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพย์สินของชาวบ้าน และยังเป็นมลพิษทางเสียงรบกวนชาวบ้านอีกด้วย ซึ่งเมื่อพื้นที่แห่งนี้กลายเป็นแหล่งที่สำคัญ มีชื่อเสียงด้านการท่องเที่ยว ก็ทำให้พื้นที่เป็นที่ต้องการของนักลงทุน เกิดการกว้านซื้อที่ดิน ทำให้ราคาที่ดินสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นชาวบ้านที่ฐานะยากจนจึงตัดสินใจขายที่ดินและย้ายไปอยู่ที่อื่น ส่งผลผลกระทบต่อสังคม และวิถีชีวิตของคนเชียงใหม่ ซึ่งแต่เดิม มีความสัมพันธ์อันดีงามต่อกัน เพื่อนบ้านได้พึ่งพาอาศัยกัน คอยสอดส่องดูแลซึ่งกันและกัน แต่เมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป เพื่อนบ้านเป็นคนที่ไม่รู้จัก นำมาซึ่งปัญหาอาชญากรรม หรือการลักขโมยได้ เพราะไม่มีใครดูแลใส่ใจกัน และในเรื่องของปัญหาขยะ เมื่อประชาชนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก พื้นที่เปล่าถูกจับจอง หรือผู้มีอำนาจนำไปใช้หาประโยชน์อื่นๆ ทั้งส่วนตัว และส่วนรวม ทำให้พื้นที่เปล่าที่สามารถ

นำไปใช้ในการกำจัดการขยายก็ไม่มี ประกอบกับครัวเรือนที่เพิ่มขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมากขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเห็นว่าปัญหาของเมืองเชียงใหม่ที่เกิดการขยาย และเติบโตของเมืองอย่างรวดเร็ว และขาดการวางแผนรองรับการเติบโตที่ดี

จากการสอบถามความคิดเห็นจากกลุ่มประชาสังคม ในเรื่องผลกระทบด้านบวกและด้านลบที่เกิดจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ความเจริญที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ นั้น ทางกลุ่มต่างสะท้อนว่าส่งผลในด้านลบมากกว่าด้านบวก กล่าวคือ ด้านบวกนั้นเป็นในเรื่องของเศรษฐกิจของชาวเชียงใหม่ที่ดีขึ้น เมืองเชียงใหม่สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักของทั้งในประเทศและต่างประเทศ แต่ในทางกลับกัน ชาวบ้านบางคนถูกไล่ที่ หรือถูกกว้านซื้อที่เพราะที่ราคาที่ดินที่แพงขึ้น ทำให้ชาวบ้านไม่มีที่อยู่อาศัย หรือต้องไปซื้อที่นอกเมืองเพื่ออยู่อาศัยแทน นอกจากนี้ผลกระทบในด้านลบที่เป็นปัญหามากของชาวเชียงใหม่ คือ เรื่องมลพิษ ทั้งทางเสียง อากาศ น้ำ และขยะ เป็นการทำลายสิ่งแวดล้อมทั้งทางตรงและทางอ้อม กล่าวคือ เมื่อเมืองเชียงใหม่เกิดความเจริญขึ้น ประชาชนหลั่งไหลเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้พื้นที่ในส่วนต่างๆ ของเมืองเชียงใหม่ถูกใช้ไปเพื่อสร้างอาคารที่อยู่อาศัย หรือสิ่งอำนวยความสะดวก ห้างร้านต่างๆ เพื่อรองรับผู้คนที่ย้ายหลั่งไหลเข้ามา ซึ่งเมื่อประชากรมากขึ้น ปัญหาขยะล้นเมืองก็ตามมา ประกอบกับพื้นที่ที่จะใช้ในการทำลายขยะก็ไม่มี นอกจากนี้เมื่อประชากรเพิ่มขึ้น ยวดยานพาหนะก็จะเพิ่มขึ้นตาม ทำให้เกิดมลพิษทางเสียงทางอากาศ และจากการที่พื้นที่เปล่าถูกนำไปใช้สร้างสิ่งปลูกสร้างอื่นๆ ไม่มีพื้นที่ให้ป่า ทำให้ไม่มีต้นไม้มาช่วยซับอากาศเสีย

นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงที่เห็นได้ชัดอีกด้านหนึ่งก็คือ ในเรื่องของสังคมที่เปลี่ยนไป แต่เดิมชาวเชียงใหม่จะอยู่กันแบบเอื้ออาทรต่อ

กัน เพื่อนบ้านสามารถช่วยเหลือเกื้อกูลกันได้ และมีวัฒนธรรมอันดีงาม แต่ปัจจุบัน รูปแบบการอยู่อาศัยได้เปลี่ยนไป ต่างคนต่างอยู่ ปัญหาด้านอาชญากรรมก็มากขึ้น โดยเฉพาะเด็กรุ่นใหม่ แทบไม่รู้จักขนบธรรมเนียมอันดีงามของเชียงใหม่ แต่กลับรับเอาวัฒนธรรมของต่างชาติเข้ามามากมาย ซึ่งอนาคตข้างหน้า ความงดงามที่เคยมีของเมืองเชียงใหม่อาจหายไปตามกาลเวลาก็เป็นได้

และต่อประเด็นความคิดเห็นเรื่องความรุนแรงของปัญหาที่เกิดขึ้นของเมืองเชียงใหม่ พบว่า กลุ่มประชาสังคมมีมุมมองที่แตกต่างกันไป อาจเป็นเพราะแต่ละกลุ่มมีรูปแบบการทำงานที่แตกต่างกันไป กล่าวคือองค์กรกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ซึ่งทำงานเกี่ยวกับสิทธิชุมชน มีความเห็นว่าเป็นเรื่องความรู้ของชาวบ้านเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อให้ชาวบ้านได้รู้ทันกับสิ่งที่จะเข้ามาคุกคาม ส่วนกลุ่มชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่เห็นว่า ปัญหาในเรื่องการไม่ได้รับความร่วมมือจากภาครัฐในการขับเคลื่อนโครงการต่างๆ เป็นปัญหาหลัก เพราะถ้ากลุ่มประชาสังคม หรือชาวบ้านประชาชนเสนออะไรไป แต่ถ้าไม่ได้รับความช่วยเหลือหรือสนับสนุนจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ กลุ่มประชาสังคมเอง หรือชาวบ้านก็จะไม่สามารถทำให้เกิดการพัฒนา หรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เลย

ซึ่งจากรูปแบบการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคม พบว่าทุกกลุ่มเน้นการให้ประชาชนในพื้นที่ต่างๆ มีส่วนร่วมในการพัฒนา และแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เห็นได้ชัดจากการทำงานขององค์กรกลุ่มเพื่อนร่วมงานที่เน้นให้ความรู้ ให้การศึกษาแก่ชาวบ้านเพื่อเป็นภูมิด้านทานจากการเอาเปรียบของรัฐ หรือผู้มีอำนาจทางสังคม เน้นให้ชุมชนเข้มแข็ง และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่ของตนให้ได้มากที่สุด พร้อมทั้งกระตุ้นให้เกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรด้วยในขณะเดียวกัน

โดยส่วนใหญ่แล้วกลุ่มประชาสังคมจะเคลื่อนไหวปัญหาที่เกิดขึ้น

กับเมืองเชียงใหม่เป็นหลัก แต่ก็ไม่ได้ละเลยกับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต กล่าวคือ เมื่อมีนโยบายใดๆ ทั้งจากรัฐ หรือหน่วยงานอื่นๆ กลุ่มประชาสังคมเหล่านี้ก็จะมีการตั้งรับ หรือดำเนินการ ในการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมต่อการกำหนดนโยบายนั้นๆ ก่อนที่จะเกิดปัญหา เช่น เข้าไปร่วมในการประชุมวางแผนการพัฒนาเมืองต่างๆ แต่ทั้งนี้ กลุ่มประชาสังคมได้มีส่วนร่วมจริง แต่ในบางครั้งประชาชนเอง ไม่ได้รับทราบถึงการประชุมดังกล่าว เพราะไม่มีการประชาสัมพันธ์ หรือแม้กระทั่งไม่ได้สนใจในการที่จะเข้าร่วม

ดังนั้นการทำงานของกลุ่มประชาสังคม จึงเป็นในด้านการดำเนินงานหลักของกลุ่ม ควบคู่ไปกับการพยายามชักชวนให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการเคลื่อนไหว และการมีส่วนร่วมต่อการป้องกัน และแก้ไข ปัญหา ทั้งนี้รูปแบบของกลุ่มบางกลุ่มได้มีการรวมตัวกันของบุคคลในหลายๆ อาชีพ โดยเป็นอาสาสมัครเข้าร่วมทำงาน ซึ่งได้แก่ กลุ่มภาคีคนฮักเจียงใหม่ซึ่งทำงานกันเป็นทีม โดยมีการรวมตัวของกลุ่มประชาสังคมที่หลากหลาย ซึ่งช่วยกันทำงานในแต่ละด้าน คือถ้าเป็นปัญหาในเรื่องใด ก็จะมีสมาชิกของภาคีฯ ที่ทำงานด้านนั้นๆ คอยดูแล และดำเนินการ ส่วนบุคคลที่เข้ามาก็จะประกอบด้วยหลายวิชาชีพ ซึ่งการรวมกลุ่มกันเช่นนี้ ทำให้เกิดการแก้ปัญหา และเคลื่อนไหวได้ในทุกๆ ด้าน

ข้อเสีย หรือข้อจำกัดของการดำเนินงานของกลุ่มประชาสังคม ที่ได้ศึกษามา พบว่า แบ่งได้เป็น 2 ประเด็น คือ

ข้อเสียหรือข้อจำกัดจากภายนอก ได้แก่ นโยบายของรัฐที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงานในการรณรงค์ หรือแก้ไขปัญหาของกลุ่ม เห็นได้ชัดจากกลุ่มชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ที่พยายามในเรื่องของการทำเส้นทางเดินรถจักรยาน แต่ก็ยังไม่สำเร็จเพราะไม่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ เป็นต้น

ข้อเสียหรือข้อจำกัดจากภายในกลุ่ม คือ บางกลุ่มเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มคนที่มีอาชีพหลักอยู่แล้ว แต่มาทำงานด้านประชาสังคมด้วยใจ ทำให้บางครั้งไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ จึงทำให้บางโครงการไม่มีความต่อเนื่องในการทำงาน หรือข้อจำกัดในด้านความคิด ซึ่งแต่ละคนที่มาทำงานล้วนแล้วแต่มาจากพื้นฐาน ประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ทำให้บางครั้งก็มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกันแต่อาจมีอุดมการณ์เดียวกัน ทำให้เกิดปัญหาในการทำงานบ้าง เช่น กลุ่มภาคีคนฮักเจียงใหม่ และ ชุมชนสุเทพ เป็นต้น และรวมถึงการพยายามกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามาร่วมกับกลุ่มในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ซึ่งบางครั้งยังติดขัดเรื่องข่าวสารที่ไปไม่ถึงประชาชน ทำให้ยังไม่มีประชาชนที่ไม่ใช่สมาชิกกลุ่มออกมาร่วมมือกับกลุ่มในการขับเคลื่อนเท่าที่ควร

นอกจากนี้พบว่ากลุ่มประชาสังคมบางกลุ่มได้เห็นความสำคัญของการนำเด็กๆ หรือคนรุ่นใหม่เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหามากขึ้น เพราะตระหนักได้ว่าในอนาคตบุคคลเหล่านี้จะเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้โดยแต่ละชุมชนก็จะมีการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ที่ให้เด็กๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาหรือเข้ามารับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือเมืองเชียงใหม่ในปัจจุบัน แต่ว่าการดำเนินกิจกรรมต่างๆ นั้นยังไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากความไม่พร้อมในหลายๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางครอบครัว เช่น กิจกรรมและหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนภายในครอบครัวย่อมไม่เหมือนกัน ทำให้ทุกครอบครัวย่อมมีหน้าที่ของตนอยู่ ปัญหาจากภาครัฐ เช่น การไม่มีเส้นทางสำหรับรถจักรยานให้เพียงพอรวมทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจจราจรที่จะทำหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกต่างๆ บนท้องถนน นอกจากนี้ในการทำงานการกระตุ้นให้เกิดการเข้าร่วมของเยาวชนนั้นไม่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีเพียงบางกลุ่มเท่านั้นที่มีโครงการเป็นบางครั้ง ทว่าเมื่อผู้ปกครองของเด็กยังไม่เห็นความสำคัญกับสิ่งที่กลุ่ม

ประชาสังคมทำอยู่จึงทำให้การทำงานในส่วนนี้ดำเนินไปค่อนข้างช้า

จากข้อมูลข้างต้นอาจกล่าวได้ว่า การเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมในเขตเมืองเชียงใหม่ ต่อประเด็นปัญหาที่เกิดจากความเป็นเมืองของเมืองเชียงใหม่ นั้น พบว่า กลุ่มประชาสังคมมีรูปแบบ และจุดมุ่งหมายในการทำงานที่แตกต่างกันไป แต่ในความแตกต่างนั้นมีการสอดคล้องประสานการทำงานกันอยู่ ซึ่งบางกลุ่มก็ทำงานในรูปแบบของเครือข่าย เช่นกลุ่มภาคีคนรักเชียงใหม่ ที่มีสมาชิกภาคีอยู่หลายกลุ่ม โดยรูปแบบการทำงานของภาคีฯ คือ เมื่อมีปัญหาในประเด็นใด กลุ่มที่เคลื่อนไหวจะเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากปัญหานั้น เช่น ปัญหาด้านชุมชนก็จะเป็นการเคลื่อนไหวของกลุ่มที่ทำงานด้านชุมชน รวมตัวกัน เพื่อปรึกษา หาข้อสรุป และดำเนินการในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน เป็นต้น

ซึ่งพบว่าวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายในการทำงานของกลุ่มประชาสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของ ชีรยุทธ บุญมี (2547) ที่กล่าวถึงการทำงานของประชาสังคมว่า เป็นการคานอำนาจระหว่างรัฐกับสังคม รัฐกับกิจกรรมการรวมกลุ่ม และการแสดงความคิดเห็นของสังคม ประชาสังคมก็คือสังคมที่สมาชิกกระตือรือร้น เอาการเอางาน ถกเถียงร่วมกันในประเด็นร่วมกันของสังคมในสิ่งที่เป็นผลประโยชน์โดยรวมของภาคสาธารณะหรือของส่วนรวม ซึ่งเห็นได้จากการทำงานของกลุ่มเพื่อนร่วมงาน ที่พยายามสร้างให้ชาวบ้าน หรือประชาชนมีส่วนร่วมในนโยบายต่างๆ ของรัฐที่ลงมาถึงชาวบ้าน หรือการทำงานของกลุ่มชมรมจักรยานวันอาทิตย์เชียงใหม่ ที่รวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของอเนก เหล่าธรรมทัศน์ (อ้างใน วีระ เลิศสมพร, 2543) ที่กล่าวว่า ประชาสังคม หมายถึง เครือข่าย กลุ่ม ชมรม สมาคม มูลนิธิ สถาบัน และชุมชน ที่มีกิจกรรมหรือ

มีการเคลื่อนไหวอยู่ระหว่างรัฐ (state) กับปัจเจก (Individual) โดยจุดเน้นของประชาสังคม ได้แก่

ไม่ชอบ และไม่ยอมให้รัฐครอบงำหรือบงการ แม้ว่าจะยอมรับความช่วยเหลือจากรัฐ และมีความร่วมมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำกำกับและคัดค้านรัฐได้พอสมควร ซึ่งจะเห็นได้จากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างหลายๆ กลุ่ม ที่เน้นให้ประชาชนรู้เท่าทันการทำงานของรัฐ คอยสอดส่องดูแล ไม่ให้ประชาชนได้รับการเอาเปรียบจากนโยบายของรัฐ

โดยรูปแบบการทำงานที่ตรงกับคำกล่าวว่าร่วมือกับรัฐได้ แต่ก็สามารถชี้นำกำกับ และคัดค้านรัฐได้พอสมควร ก็คือ การเข้าไปมีส่วนร่วมในการประชุมกำหนดนโยบายการพัฒนาต่างๆ ของเทศบาล หรือของหน่วยงานต่างๆ ของกลุ่มภาคีคนฮักเจียงใหม่ เพื่อเป็นการร่วมแสดงความคิดเห็น และหาข้อสรุปร่วมกันกับรัฐ และหลายๆ กลุ่มก็ได้กระตุ้นให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกับรัฐ และกลุ่มประชาสังคม

ไม่ชอบลัทธิปัจเจกชนนิยมแบบสุดขั้ว ซึ่งส่งเสริมให้คนเห็นแก่ตัว ต่างคนต่างอยู่แก่งแย่งแข่งขันกันจนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม แต่สนับสนุนให้ปัจเจกชนรวมกลุ่มรวมหมู่ และมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม โดยไม่ปฏิเสธการแสวงหรือปกป้องผลประโยชน์เฉพาะส่วน เฉพาะกลุ่ม จะเห็นว่าการทำงานของกลุ่มประชาสังคมนั้นเน้นความสามัคคีเป็นหลัก เพราะการรวมตัวกันของผู้คนมากมาย อาจทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งได้ แต่กลุ่มประชาสังคมก็ยึดถือเอาเป้าหมายการทำงานเป็นหลัก และเน้นการประชุมพูดคุยกัน ตัวอย่างเช่น ชุมชนสุเทพที่กล่าวว่า ปัญหาการทำงานอยู่ที่ความคิดเห็นที่แตกต่างกันของสมาชิกกลุ่ม แต่ผลสุดท้ายก็ได้ข้อสรุปการทำงานจากการประชุมหารือกัน

หรือแม้แต่กลุ่มภาคีคนฮักเจียงใหม่ ที่เป็นการรวมตัวกันของกลุ่มประชาสังคมหลายๆ กลุ่ม ซึ่งในบางครั้งก็เกิดข้อขัดแย้งในการทำงาน

แต่กลุ่มมองไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาของเมืองเชียงใหม่ ก็สามารถทำให้เกิดความสามัคคี และงานผ่านลุล่วงไปได้ด้วยดีซึ่งจากความคิดเห็นของกลุ่มประชาสังคม จะเห็นว่าทุกกลุ่มมองว่าปัญหาของเมืองเชียงใหม่ปัจจุบันนี้ล้วนแล้วแต่เกิดจากการพัฒนาของเมืองเชียงใหม่ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยบางครั้งขาดการวางแผนร่วมกันในหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเกิดขึ้นของการพัฒนาที่แท้จริง และยั่งยืนนั้นต้องมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐ และภาคประชาชน เพราะภาครัฐจะเป็นส่วนขับเคลื่อน และกำหนดนโยบายให้เกิดการพัฒนา ในขณะเดียวกันถ้าได้ความร่วมมือจากภาคประชาชนก็จะทำให้เกิดการยอมรับในการทำงานของรัฐ และเมื่อได้ข้อตกลงที่เป็นที่พอใจกับทั้งสองฝ่ายแล้ว การคัดค้าน ปัญหาที่สร้างความเดือดร้อนแก่ประชาชน ก็จะได้รับข้อยุติ หรือหมดไป และสาเหตุสำคัญที่ภาคประชาชนจำเป็นต้องมีส่วนร่วมในการพัฒนา ก็คือ ประชาชนนั้นเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนา หรือการทำลายก็ตาม

บรรณานุกรม

- ดารณี ถวิลพิพัฒนกุล. 2541. กระบวนการเป็นเมืองกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม
ในประเทศไทยกำลังพัฒนา: *Urbanization and Social Change in Developing
Countries*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีรยุทธ บุญมี. 2547. *ประชาสังคม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สายธาร.
- ปรีชา คูรินทร์พันธุ์. 2545. *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา นคร*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีระ เลิศสมพร. 2543. “การเคลื่อนไหวทางการเมืองของประชาชนและกลุ่มองค์กรต่างๆ
ต่อการร่างรัฐธรรมนูญในช่วงเดือนมกราคม-กันยายน”. วิทยานิพนธ์ รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสน่ห์ ญาณสาร. 2543. *ภูมิศาสตร์เมือง*. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เสน่ห์ ญาณสาร. 2547. *ภูมิศาสตร์เมือง*. ภาควิชาภูมิศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สัมพันธุ์ ไชยะ. 2536. “การขยายตัวของเมืองเข้าสู่พื้นที่เกษตรกรรม : กรณีศึกษาเมือง
เชียงใหม่” . การค้นคว้าแบบอิสระ รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและ
การปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

แหล่งที่มาแบบออนไลน์

- www.bangkok.biznews.com/2006/special/tdri/tdri006.pdf (25 พฤศจิกายน 2551)
- www.geocities.com/cm2546/cm7.html (21 มกราคม 2552)